

עין משפט
נר מצוה

קלד א ב מיי פ"ה מהל' שבת הלכה ד ופי"ז מהל' תרומות הל' ב טו"ש"ע א"ח ס' נלה עניף א:

קלה ג מיי פ"ה מהל' שבת הלכה ד:

קלו ד טו"ש"ע א"ח ס' נלה עניף ג:

קלו ה מיי פ"ה מהל' שבת הלכה יח יט פגנ ענין ל טו"ש"ע א"ח סימן רנו:

לעזי רש"י

מלו"א. חלמית (צמח בר).

מוסף תוספות

א. [ד]האי דלא קאמר כי שלים ביה"ש דר' יהודה נמי כהנים טובלים בו לר' יוסי. מוס' הלא"ש. ב. אחר ביה"ש ר' יהודה. מוס' הלא"ש. ג. ביה"ש דר' יוסי. מוס' הלא"ש. ד. ישלים ביה"ש. מוס' הלא"ש. ה. אבל יודעים היו בדאי שלא הי' מתחיל עד דשלים ביה"ש ר' יהודה, [וכיון ד]שמא מיד הי' מתחיל, הלכך קאמר דוקא כל ביה"ש דר' יהודה, לר' יוסי כהנים טובלים בו, או שמה הי' מאריך אחריו הרבה. מוס' הלא"ש. ו. כיון דמפסק פסק הלכה בתרתייהו. מוס' הלא"ש. ז. דר' יהודה הנשיא לא פליג א' משלישית. מוס' הלא"ש. ח. [נדא"כ]. ה"ריל לפרוש. מוס' הלא"ש. ט. ואי ס"ד דמדליקין בשניה אי"כ אתאי כר' יהודה הנשיא. מוס' הלא"ש. י. רבוכי הדלקת הני קודם להליצת תפילין. מוס' הלא"ש. יא. ודאי תפילין בירשא, אלא. מוס' נסדהדין. ד"ס. יב. של ר' אליעזר. מוס' הלא"ש. יג. באבוי. מוס' הלא"ש. יד. בכל ערב שבת, ולכך הי' תמה ואמר כמדרומה שדעת אבא גטרפא, אלא השתא הוא דגער בו אבוי. מוס' הלא"ש. יו. ולתרועה נמי ק"י תקיעה. מוס' הלא"ש. יא. דתרועה היא. מוס' טענה נג: ד"ה רבי יהודה. יז. מאי קא פריך. מוס' הלא"ש. יח. אלמא כל מיני לטולטל אסור, אפי' לצורך גופו. מוס' הלא"ש. יט. או למקומו. מוס' הלא"ש.

רב נסים גאון

במאי קמייפליג א' בספולגאט דר' אליעזר הורקנוס בנו. תמצא פירוש דבריהון במסכת סנהדרין בסוף פרק ב'. מיתות [דף סח.]. תנאי כשחלה ר' אליעזר נכנסו חכמי ישראל אצלו והוא יושב בקניף שלו והן יושבין בטריקלין שלו, ואותו היום ערב שבת היה נכנסו הורקנוס בנו לחלוק תפילין, גער בו אבוי רצא בנויפה. אמר להן חבירין של אבא כמדרומה שדעתו של אבא נטרפה. אמר לו דעתך רדעת אמך נטרפה האך מניחין איסור סקילה ועוסקים באיסור שבת, סביר ר' אליעזר הדלקת הני לחליצה תפילין שהיא איסור שבות וצריך להקדים הדלקתה ואחר כך כו'חלוק, והורקנוס בנו סבר לחליצת תפילין קודמת להדלקת הני. ותמצא בספר כמה מדליקין דבני מערבא מעשה בר' אליעזר שהיה גוסס בערב שבת עם חשיכה ונכנס הורקנוס בנו לחלוק תפילין, ואמר לו בני הנחת מצות הנר שהיא שבות וחייבין עליה כרת ובאת לחלוק תפילין שחן רשות ואינן אלא מצוה.

לה:

א"א **ענינן אבי"ה**. קשה דמשום שיעורא פורתא דהוי כהרף עין לא הוי ליה למיפסק כר' יוסי וליכא למימר דכהרף עין

דר' יוסי אינו מיד אחר צין השמשות דר' יהודה ומתאחר הרבה אחריו א"כ (א) הא דלמר רב יהודה כו' צין השמשות דר' יהודה לרבי יוסי כהנים טובלים צו מאי איריא צין השמשות אחר צין השמשות דר' יהודה נמי כהנים טובלים לר' יוסי וי"ל^א דאינו מתאחר כל כך^ב שיהא שיעור טבילה צינתיים א"י ספק היה להם אם היה^ג מתחיל מיד אחר^ד דר' יהודה או מתאחר הרבה^ה ולהכי אלתערך למיפסק דלא אכלי כהנים תרומה עד דודאי שלים צין השמשות דרבי יוסי:

הקשה ה"ר פורת^א דנשגת גופיה

הוה מצי למינקט הלכה

כר' יהודה צ"ע^ב וכו' יוסי צמוציא שבת וכן לענין תרומה הוה מצי למימר הלכה כר' יהודה לענין טבילה וכו' יוסי לענין אכילה ונראה לר"י דניחא ליה לאשמועינן רבותא דאפי' בשבת דחמיר מיקל ר' יוסי ושרי לעשות מלאכה צצין השמשות דר' יהודה ואפי' בתרומה דקיל משבת או בתרומה דצנן מחמיר^ר יוסי דלא אכלי כהנים עד דשלים צין השמשות דידיה:

רבי יהודה הנשיא אומר שאישיית אַחֲרָיו ב'/. פירש"י ורביעית להדליק את הנר וכן משמע^א דלא פליג אחרתי קמיימא^ב ועוד דלמר צסמון שניה להדליק את הנר כמאן לא כר' נתן ולא כר' יהודה הנשיא^ט וליכא למימר נמי דאף לחלון תפילין קאמר ומדליק נמי בשלישית מרקאמר אלא ג' להדליק את הנר כמאן כר' נתן משמע ולא כר' יהודה הנשיא וקשה דבס"פ ד' מיתות (פסגהדין דף סח. וסס) גצי שחלה ר"א ואותו היום ע"ש היה ונכנס הורקנוס בנו לחלון תפילין גער צו אצוי ויאך צנזיפה א"ל היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין צאיסור שבות אלמא הדלקת נר קודם לחליצת תפילין וי"ל^א דשאני הסם דמשום מולוי^ב איסרו מלהדליק את הנר לפי שהיו טרודין צו עד שהיה סמון להשכה ולכן אמר יעסוק צאיסור סקילה קודם ואדרבה משם יש ראייה דחליצת תפילין קודמת מדרכה הורקנוס לחלון תפילין קודם הדלקה ומסתמא היה יודע^ג אַ שְׁך הִיו רָגִילִין לַעֲשׂוֹת^ד:

ישש תקיעות. כמו שפירש צקונטרס שהיו תוקעין תקיעה תרועה תקיעה^{טו} אע"ג דקלמ' משמע לקמן דשגל ראשונות תקיעות הן דקמתי התחיל לתקוע תקיעה שניה לאו דווקא נקט תקיעה^{טז} וכן מוכיח צפרק מחליל (סוכה דף נג: וסס) דתנן אין פוחתין מכ"א תקיעות צמקש ואין מוסיפין על מ"ח תקיעות וחשיצי צאותן מ"ח שלג להצטיל את העס

ממלאכה ואמר צגמרא מתנימין דלא כר' יהודה דתניא אלא הפוחת אַל יפוחת משצב והמוסיף אַל יוסיף על ט"ו ומפרש צמאי פליגי ר' יהודה סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ואס א' להצטיל את העס ממלאכה כולן תקיעות למה היה ר' יהודה מחשיצם כחשת

והתניא שופר מצטלצין בו. תימא לר"י^א הא ע"כ האי דשרי לטלטל שופר היינו לצורך גופו או לצורך מקומו דמחמה לצל אפי' ר' שמעון אסר כמו שאפרש צסמון דשופר מלאכתו לאיסור הוא וצרייתא דלעיל דאסר להצניעו היינו מחמה לצל והיו כמו מרא

שלג יגצב צפרק כל הכלים (לקמן דף קד:.) דהיינו טלטול שלג לצורך ואומר ר"י דמשמע ליה דאסר צצרייתא דלעיל אפי' לצורך גופו ואפו ומקומו מדקתני לפי שאין מטלטלין ולא קתני לפי שאין מצניעין^א וא"מ וכיון דאיירי הכא הא דמטלטל שופר היינו לצורך גופו^ב א"כ חצוצרות אמאי אין מטלטלין וי"ל דחצוצרות מוקל'ה יותר משופר כמו שאפרש צסמון ומיהו מתוך פירוש הקונטרס משמע דשופר היו מלאכתו להיתר:

במה מדליקין פרק שני שבת

אלא לאכילה. וכולה מילתא דר' יוחנן לחומרא דלא תימא כי שלים צין השמשות דר' יהודה ליליא הוא וניכול וממילא נמי לענין מוצאי שבת לא אמרינן כר' יהודה דנימא דר' יוסי ליליא הוא ושרי: **בשני צין השמשות**. ערב שבת ומוציאי שבת צהעלם אחד אין כאן עוד אשם

תלוי אלא חטאת: **ממה נפשך**. אי ליליא הוא חייב על ערב שבת ושל מוצאי שבת אינו כלום ואי יממא הוא חייב על מוצאי שבת ואין של ערב שבת כלום. וכגון דעצד ליה כל צין השמשות דליכא לספוקי להאי צתחילתו ולהאי צסופו: **בשיעורא דרצנן**. צין השמשות: **אטלו**. הדליקו את הנר מצעוד יוס: **חוו פרנגולין**. היושבים על הקורות מצעוד יוס וכן העורצים צשדה: **אדאני**. עשצ הקרוי מלוו"א ועלין שלו נוטין לצד החמה שחרית כפופין למורח ומצאי היום זקופין ולערצ כפופים מאלד למערצ: **שצ פקיעות**. אף המרעוות צמנין דסדר שלהן תקיעה תרועה ותקיעה: **להצטיל ממלאכה שצשדום**. ויהא להן שהות ליכנס לעיר: **להצטיל העיר**. ממלאכה: **והחננויות**. ממקח וממכר: **לחלון ספילין**. והדלקת נר צצניעית: **להצדיק פס צסנור**. ועדיין יש שהות כדי שיקרמו פניה שהיו ממהרים התקיעות כדי להוסיף מחול על הקדש: **וסוקע ומריע וסוקע**. הרי שצ: **ושוצב**. חל שבת עליו: **מלעדזר**. מלחפור: **וינכסו כונס כאחד**. שלא יחשדו הנכנסים צאחרונה לומר שעסקו צמלאכתן אחר ששמעו קול השופר שאין הכל מחזירן מי קרוצים ומי רחוקים: **סריסין**. הן דלתות^א החנויות ומסלקין אותן ומניחין ע"ג יתדות ומוכרינן עליהן צתלין ושאר צדדים ולערצ מחזירין אותן לפתחים: **חמין**. מים חמין למווג צהן יין לשמות: **סילק המסלק**. קדרות העשויות להסתלק למאכל הלילה: **וסטמין המטמין**. שם הראויות למחרת: **חון הכנסם**. אשת הציבור: **לסולין שופרו לציוס**. שהיה גג מיוחד צגובה העיר ואמצעימה לתקוע שס ומשם מוליכו לציוס. אלמא אכתי לא נקיט קדושת שבת עלייהו: **לשיעורין**. פעמים שצימו קרוצ פעמים שצימו רחוק: **צראש גגו**. שתקע שס: **שאין מטלטלין**. אפילו צרשות היחיד: **והסניא שופר מיטלטל**. לפי צכפוף ראשו וראוי לשאוצ צו מים ולשתות המינוק: **פאטורוס**. פשוטה ואינה ראויה אלא לתקוע והיו דצר שמלאכתו לאיסור ואסור משום מוקל'ה:

לתינוק

בראש גגו ששם מניח שופרו לפי שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות והתניא שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מיטלטלין אמר רב ז' (יוסי) לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור א"ל אביי וביחיד למאי חזי הואיל וראוי לגבוע בו מים לחינוק

בראש גגו ששם מניח שופרו לפי שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות והתניא שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מיטלטלין אמר רב ז' (יוסי) לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור א"ל אביי וביחיד למאי חזי הואיל וראוי לגבוע בו מים לחינוק

מניח את השופר, שאין מטלטלין לא את השופר ולא את החצוצרות.

א) לפעמי הגי' שם צירושמי מן האל סוכאל וכו"ה צחודי' הכצב"א צחי' ועי' צנהותו מיי' פ"ח מהל' שבת ע"ז גי' אחרת צירושלמי. צ) וכן צספר דברי יוסף מניח ג"כ סוכאל וז צשם ש"ס כ"י.

מסורת הש"ס

א) [ג"ל צבנין]. ב) [ג"ל צמרו לו. דצב צמרי]. ג) [מגילה יח: גיטין יד. כ"ב צט. חולין ט. נבג]. ד) [ג"ל יוסף]. ה) [חלתות] עי' צילה יא: רש"י ד"ה צריסין.

הנהגות הב"ח

א) גמ' אמר רבי יוסי בר אבין לא סוככים: (ב) תוס' ד"ה אלא וכו' אד"כ הא דלמר:

גליון הש"ס

צגמרא ושוהה ברי צצית דג. עי' צריין צציקין צהל' מטהס דף י ע"צ:

רבינו חננאל

אובלין בתרומה דר' השלים ביה"ש דר' יוסי. אמר רב יהודה אמר שמואל כוכב אחד יום בשנים בין השמשות שלשה לילה. תניא נמי הכי ר' יוסי אומר כוכב אחד יום שנים ביה"ש שלשה לילה. ולא כוכבים גדולים הנגאים כיום, ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה, אלא ביצנוני' וירושלמי תתחילת ברכות כמה כוכבים צצאו יהודה לילה, ר' פינחס בשם ר' אבא בר אבא כוכב א' ודאי יום, שנים ספק, ר' לילה. ואסיקנא הוא דחמיר באילין דלית אורחיהון למיחמי ביממא, ברם באילין דאורחיהון למיחמחי ביממא לא יושבי' משערין בהו. א"ר יוסי בר אבין ובלחור דיתחמון יהוה לא כוכבים בר קול', חד כוכבאח. אמר להו רבא לצני מחורא צאחון דלא קים לבו מתפתחין ברבנין אסיקנא שושא בריש דיקלא אתל, פירוש אדליקו שרגא, כיום המצונן במתא חזי תרגומלא אימתי עיילי בקניניהו, בדבראי חזו עורכי דלא, קים לבו מתפתחין אימתי עיילו בקניניהו. א"י אדוני פ' ירקות השדה חן יודעין העלין דלא, קים לבו מתפתחין ומתפשטין ומכין השמשות מתבוצצין ונראין כסתמין. העושה מלאכה בשני בין השמשות צבי"ש ובשבת חייב חטאת, ממה נפשך אי ביה"ש יום הוא הנה נתחייב במלאכה שששה בשבת, אם לילה הוא נתחייב במלאכה שששה בע"ש. ת"ר ר' תקיעות ותוקעין בע"ש. תקיעה אחת להבטיל המלאכה שבשדות, שניה להבטיל מלאכה שבעיר ושבתנויות, שלישית להדליק נר דברי ר' נתן, ר' יהודה הנשיא אומר שלישית לחלוק

^[1] קלד א ב מיי פ"ה מהל' שבת הלכה ד ופי"ז מהל' תרומות הל' ב טו"ש"ע א"ח ס' נלה עניף א:

^[2] קלד א ב מיי פ"ה מהל' שבת הלכה ד:

^[3] קלד ד טו"ש"ע א"ח ס' נלה עניף ג:

^[4] קלד ה מיי פ"ה מהל' שבת הלכה יח יט פגנ ענין ל טו"ש"ע א"ח סימן רנו:

^[5] מלו"א. חלמית (צמח בר).

^[6] נראה דחסר כאן צדעת הגאון וצריך לציין על הצרייתא דשלישית להדליק את הנר ר"י הנשיא אומר שלישית לחלון תפילין ועי' אחר דקמפליגי צסולגאט דרי"א הורקנוס בנו וכו' ועי' מוס' ד"ה ר"י.